

קובץ
שלשלת האור

שער
שלישי

היכל
תשיעי

דבר מלכות

ר"ד ושקו"ט בעת ביקור הרה"ג מרדכי אליהו שליט"א
ליל ב' פ' לך לך, ו' מר-חשון ה'תשנ"ב

שיחות קודש
מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל שליט"א

שניאורסאהן
מליובאוויטש

יוצא לאור על ידי מערכת
"אוצר החסידים"

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ושש לבריאה
שנת "ביאת המשיח", שנת "ופרצת", שנת הקהל
מאה ושלש עשר שנה להולדת כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

מוקדש להתגלותו המיידית לעיני בשר של
כ"ק אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח שליט"א
למטה מעשרה טפחים ומתוך חיים נצחיים
ויגאלנו ויוליכנו קוממיות לארצנו תיכף ומיד ממש

*

לעילוי נשמת

ר' שלמה ב"ר יוסף ע"ה קרמרמן
נפטר ביום ט' מ"ח ה'תשס"ח
ת. נ. צ. ב. ה.

ולזכות

זוגתו מרת רבקה לאה בת יוכבד תח' קרמרמן
לאורך ימים ושנים טובות עד ביאת
גואל צדק, ומתוך בריאות הנכונה

*

נדפס ע"י ילדיהם

ר' עמוס וזוגתו מרת רישא שיחיו נסים
ומשפחתם שיחיו

*

הי שותף בהפצת "דבר מלכות"

להשיג השיחות, להקדשות ולפרטים נוספים טל.: 753-6844 (718)

הוכן לדפוס ע"י

יוסף יצחק הלוי בן אסתר שיינדל

יהי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

כתובתנו באינטרנט: <http://www.torah4blind.org>

להביא את 770 הביתה!

כל מי שהיה ב-770 אי פעם, זוכר בודאי את שלל

הקובצים והעלונים המחולקים בכל ליל שבת קודש

כעת ניתן להשיג את חלקם ברשת האינטרנט, אצלך בבית!

קבצים גרפיים וקבצי טקסט:

דבר מלכות: שיחות כ"ק אד"ש מה"מ מהשנים תנש"א-תשנ"ב.

יחי המלך: קונטרס שבועי, הכולל שיחות-קודש בעניני גאולה ומשיח.

המעשה הוא העיקר: לקט הוראות למעשה בפועל משיחות כ"ק אד"ש מה"מ (החל משנת תשמ"ח).

שיחת הגאולה: גיליון שבועי של ימות המשיח, בהוצאת "האגודה למען הגאולה האמיתית והשלמה".

מעייני חיי: גיליון שבועי לילדים, בהוצאת "מכון לוי יצחק" בכפר חב"ד ב'.

האמונה הטהורה: גיליון שבועי בעניני אחרית הימים.

קבצים גרפיים בלבד:

לקוטי שיחות: שיחה מוגהת של כ"ק אד"ש מה"מ היו"ל לקראת כל שבת ב-770,

על-ידי "ועד להפצת שיחות".

חדש לקוטי שיחות (מתורגם): שיחה מוגהת של כ"ק אד"ש מה"מ הנדפס בספרי

לקוטי שיחות, בהוצאת "מכון לוי יצחק" בכפר חב"ד ב'.

להקהיל קהילות: גיליון שבועי מתורתו של משיח בעניני הקהלות קהילות בשבת,

בהוצאת צא"ח העולמית, ניו-יורק.

קבצי טקסט בלבד:

פנימיות: ירחון לבני הישיבות, בהוצאת מרכז את"ה בארץ הקודש.

ליקוט ניגונים: שתי חוברות על הניגונים שניגן וביאר כ"ק אד"ש מה"מ, בהוצאת קה"ת (תשנ"ב).

דרך הישרה: (אידיש) קונטרס מיוחד לילדים, הכולל שיחות-קודש בעניני גאולה ומשיח.

לעבן מיט דער צייט: (אידיש) קטעים לפרשת השבוע מתוך הספר, בהוצאת ישיבת

"אהלי תורה", ניו-יורק.

דבר תורה: (אידיש) דף שבועי לילדים, היו"ל על-ידי מוסד חינוך "אהלי תורה", ניו-יורק.

כמו-כן ניתן להוריד באתר את "קונטרס בית רבינו שבבבל"

ושיחת ש"פ שופטים התנש"א

מדור מיוחד לספרים וחברות באנגלית בעניני גאולה ומשיח!

האתר מנוהל ע"י הרה"ת ר' יוסף-יצחק הלוי שגלוב

וכתובתו: <http://www.moshiach.net/blind>

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

רשימת הדברים ושקו"ט של כ"ק אדמו"ר שליט"א

בעת ביקור הרה"ג וכו' וכו' מרדכי אליהו

(הרב הראשי דאה"ק) שליט"א

ליל ב' פ' לך לך, ו' מרחשון ה'תשנ"ב

כ"ק אדמו"ר שליט"א: אפשר לומר, שבהדגשת רבינו הזקן שהשכינה שרוי במעמד עשרה מישראל אף שאינם מדברים דברי תורה יש חיזוש גדול יותר מאשר בפסוק, "השוכן אתם בתוך טומאתם", כי:

בפסוק, "השוכן אתם בתוך טומאתם", יש לומר, שהטומאה אינה שוללת השראת השכינה שצריכה להיות ביניהם מצד לימוד התורה, כמארו"ל ש, "דברי תורה אינם מקבלין טומאה", ומהו מובן שהטומאה אינה שוללת מעלת השראת השכינה שנעשית ע"י לימוד התורה; ואילו החידוש שבדברי רבינו הזקן הוא בנוגע להשראת השכינה (לא מצד ההתעסקות בענין שממשיך השראת השכינה, אלא מצד עצם נוכחותם של עשרה מישראל.

ויש להוסיף בדיוק הלשון, "שכינתא שריא" ("שכינה שרוי ביניהם") - שהשראת השכינה הו"ע נעלה יותר מאשר נוכחות השכינה, שלא זו בלבד שהשכינה נמצאת ביניהם, אלא שקדושת השכינה נמשכת ושורה על כל הנמצאים בהסביבה.

הרב אליהו שליט"א: עפ"ז אפשר לומר ש, "שכינתא שריא" הו"ע נעלה יותר מ, "השוכן אתם בתוך טומאתם", שפירושו "אע"פ שהם טומאים שכינה ביניהם".

כ"ק אדמו"ר שליט"א: וכאמור, השראת השכינה במעמד עשרה מישראל

א. (לאחרי חילופי דברי ברכה קצרים עם הרב אליהו שליט"א ומלווי - אמר כ"ק אדמו"ר שליט"א):

בנוגע להשראת השכינה במעמד עשרה מישראל ביהוד (כפי שנמצאים כאן), כמארו"ל, "כל בי עשרה שכינתא שריא" - כותב בעל התניא באגרת הקודש ש, "אילו נמצא מלאך אחד עומד במעמד עשרה מישראל אף שאינם מדברים בדברי תורה, תפול עליו אימתה ופחד בלי גבול ותכלית משכינתא דשריא עליהו עד שהי' מתבטל ממציותו לגמרי".

החידוש בזה - שהשראת השכינה היא, אף שאינם מדברים בדברי תורה" (באופן המותר, כמובן, שפטורים מלימוד התורה, כיון שעוסקים במצוה אחרת, וכיו"ב), כלומר, נוסף לכך ש, "עשרה שיושבין ועוסקין בתורה שכינה שרוי ביניהם", ישנה השראת השכינה בין, "עשרה שיושבים" מצד עצם הנוכחות של עשרה מישראל.

הרב אליהו שליט"א: ענין זה הוא בבחינת, "אשרי יושבי ביתך" - שאף שיושבים בלבד, אשריהם. וחידוש גדול יותר בפסוק, "השוכן אתם בתוך טומאתם" - שהשכינה ביניהם היא גם במצב שאינם ראויים כ"כ בגלל היפך הטהרה.

(1) סנהדרין לט, א.

(2) סכ"ג (קלו, ב).

(3) אבות פ"ג מ"ו.

(4) תהלים פד, ה.

(5) אחרי טו, טז.

(6) ברכות כב, א. רמב"ם הל' ק"ש בסופן.

(7) פרש"י עה"פ.

הקדושה מלמפרע (מוזמנו של אברהם אבינו), שישנה גם הקדושה שתומשך ע"י קיום התומ"צ.

הרב אליהו שליט"א: חלות הקדושה מהני לקיום התומ"צ, כדאיתא בבבא בתרא¹³, "התקיננו שיהיו מושיבין מלמדי תינוקות בירושלים, מאי דרוש, כ"י מציון תצא תורה", ופירשו התוספות "לפי שהי' רואה קדושה גדולה כו' הי' מכוון לבו יותר ליראת שמים וללמוד תורה, כדרשי' בספרי למען תלמד ליראה וגו'¹⁴, גדול מעשר שני שמביא לידי תלמוד, לפי שהי' עומד בירושלים והי' רואה שכולם עוסקים במלאכת שמים ובעבודה הי' גם הוא מכוון ליראת שמים ועוסק בתורה". וכן מציינו שלימוד התורה בארץ הקודש, בקדושת הארץ, הוא באופן נעלה יותר¹⁵.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: וכן לאידך, שגם קדושת הארץ כשלעצמה (לפני קיום התומ"צ) פועלת בישראל, כמובן מהפלאות קדושת הארץ בדברי חז"ל שהעלי' והביאה לארץ ישראל כשלעצמה – לפני לימוד תורת ארץ ישראל וקיום המצוות התלויות בארץ, ועד להקרבת הקרבנות – פועלת המשכת השכינה על בני".

ג. כ"ק אדמו"ר שליט"א: ההסברה בדברי רבינו הזקן שהשראת השכינה על בני היא גם כשאינם מדברים בדברי תורה (כנ"ל ס"א), היא, מפני שישראל הם למעלה מהתורה:

איתא בתנא דבי אליהו¹⁶ "שני דברים

היא, אף שאינם מדברים בדברי תורה", ומזה אפשר לשער גדול העילוי והתוקף שבמעמד עשרה מישראל כשמדברים ועוסקים בתורה, כבנידון דידן.

ב. הרב אליהו שליט"א: המעלה של עשרה היא לא רק בישראל, כפי שמצינו בתפלתו של אברהם על סדום ש"על פחות (מעשרה) לא ביקש, אמר, דור המבול היו ח', נח ובניו ונשיהם ולא הצילו על דורם¹⁷, שמזה מובן שהמעלה של עשרה היא גם באומות העולם.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: הראי' מאברהם אבינו היא רק בנוגע לזמן שלפני מתן-תורה, משא"כ לאחר מתן-תורה שהקב"ה בחר בישראל דוקא (כהפס"ד בהלכה שבאמירת, "ובנו בחרת מכל עם ולשון" צריך לכוין על מעמד הר סיני, כיון שאז היתה הבחירה בישראל), ומאז, במשך כל הדורות עד היום הזה, ועד סוף כל הדורות, קשורים ומאוחדים ישראל עם הקב"ה, "ישראל אורייתא וקוב"ה כולא חד"¹⁸, ולכן, "אכל בי עשרה שכינתא שריא".

הרב אליהו שליט"א: בירושלמי חלה¹⁹ מציינו שכשנכנסו ישראל לארץ ומצאו קמחים וסלתות חייבים בחלה, כיון שחלות הקדושה היא מלמפרע, מוזמנו של אברהם אבינו ("לזרעך נתתי את הארץ"²⁰), קודם מתן תורה.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: בנוגע לחיוב חלה – הי"ז מצוה בתורה, והחידוש בירושלמי הוא שקיום התומ"צ בעתיד (לאחרי הכניסה לארץ) פועל חלות

לעילוי נשמת

החייל ב"צבאות השם" שכנא ע"ה
בן ר' שלמה אלי' שיחי'
נפטר בדמי ימיו, כ"א מנ"א ה'תשנ"ט
ת. נ. צ. ב. ה.

ולזכות אחיו ואחיותיו שיחיו

ולזכות הוריו

הרה"ת ר' שלמה אלי' זוגתו מרת שרה שיחיו
מארקאוויטש

לאריכות ימים ושנים טובות עד ביאת גואל צדק ומתוך בריאות הנכונה, ולשנת ברכה והצלחה בגו"ר
*

נדפס ע"י ידידיהם

הרה"ת ר' יוסף יצחק הלוי זוגתו מרת גיטל רחל שיחיו

שגלוב

* * *

לעילוי נשמת

ר' משה עזיז ב"ר אלי' ע"ה

נפטר ביום כ"ג ניסן - אסחה"פ, ה'תש"ע

ת. נ. צ. ב. ה.

*

נדפס ע"י בני משפחתו שיחיו

* * *

לעילוי נשמת

ר' נוריא-ל ב"ר אשר ע"ה חביביאן

נפטר אור ליום ב' דחג הפסח - ט"ז ניסן, ה'תש"ע

ת. נ. צ. ב. ה.

*

נדפס ע"י בנו

הרה"ת ר' אשר זוגתו מרת אסתר

ומשפחתם שיחיו חביביאן

(13) כא, א.

(14) ישעי' ב, ג.

(15) פ' ראה יד, כג.

(16) ראה ב"ר פט"ז, ד.

(17) כ"ה בכ"מ בדא"ח (סה"מ הי"ש"ת ע' 61.

ועוד), וראה תדבאר פי"ד ופל"א. ב"ר פ"א, ד.

(8) פרש"י וירא יח, לב.

(9) שו"ע אדה"ו או"ח ס"ס ס"ד.

(10) ראה זח"ג עג, א.

(11) פ"ב ה"א.

(12) לך לך טו, יח.

קדמו לעולם, תורה וישראל, ואיני יודע איזה מהם קודם, כשהוא אומר צו את בני ישראל דבר אל בני ישראל, אומר אני ישראל קדמו, כלומר, מחשבתן של ישראל קדמה לכל דבר, אפילו לתורה, והראי' על זה היא מהתורה עצמה, שכל מציאות התורה היא הציווי והדיבור לבני, וזוהי גדלות התורה שהיא בעצמה מגלה ומודיעה שיש דבר שקודם לתורה – ישראל קדמו לתורה, קדימה לא רק בזמן, אלא גם (ובעיקר) במעלה.

הרב אליהו שליט"א: בנוגע לתורה – נתפרש בגמרא¹⁸ ש„גנוזה לך תשע מאות ושבעים וארבעה זורות קודם שנברא העולם“, זמן מוגבל, ואילו בנוגע להקדימה דישאל לעולם (כמובא בפירושו רש"י בהתחלת התורה שבריא העולם היא בשביל תורה וישראל שנקראו ראשית, „קודש ישראל לה' ראשית תבואתה“¹⁹) לא מצינו הגבלת זמן, ויש לומר הטעם – כמו שהרבי אומר – שישאל הם לפני התורה.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: ומעלתם של ישראל שקדמו לתורה (כמודגש בתורה, צו את בני ודבר אל בני) היא – לא כפי שנמצאים בגן עדן, נשמות בלא גופים, אלא כפי שנמצאים בעולם הזה, נשמות בגופים, שדוקא במעמד ומצב זה ניתנו להם ציוויי התורה.

וענין זה מודגש גם בדיוק הלשון „אכל בי עשרה שכינתא שריא“, שכינה דייקא: באלקות ישנם כמה דרגות, כולל גם דרגות שהם למעלה מהשראת השכינה למטה, ובלשון הכתוב²⁰ „השמים ושמי

(18) שבת פח, ב.

(19) ירמ' ב, ג.

(20) מ"א ה, כו.

ובזכות קבלת אורחים נקבל גם פני השכינה¹⁸⁸.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א ליווה את הרב תובלוין¹⁸⁹].

(188) ראה שבת קכו, א: „גדולה הכנסת אורחים מהקבלת פני שכינה“.

(189) ישעי' נה, יב.

לעילוי נשמת

ר' יהודה ב"ר צבי הירש ע"ה סטראל
נפטר בש"ק פ' נצבים, ז"ך אלול ה'תשס"ה
וזוגתו מרת טשארנא גיטל בת ר' יעקב ע"ה סטראל
נפטרה בליל ה' טבת ה'תשס"ו
ת. נ. צ. ב. ה.

נדפס ע"י בנם

הו"ח ר' שמואל זוגתו מרת מלכה שיינדל
ומשפחתם שיחיו סטראל
* * *

לעילוי נשמת

ר' גדלי' חנוך ב"ר פינחס ע"ה סניידער
נפטר ביום כ"ד אדר שני ה'תשל"ח
ת. נ. צ. ב. ה.
ולזכות

זוגתו מרת חנה בת רייזל תחי' סניידער
לאורך ימים ושנים טובות עד ביאת
גואל צדק, ומתוך בריאות הנכונה
*

נדפס ע"י חתנם ובתם

הו"ח ר' שמואל זוגתו מרת מלכה שיינדל
ומשפחתם שיחיו סטראל

השמים לא יכלכוך²¹, והדיוק בתואר „שכינה“ הוא „ע"ש ששוכנת ומתלבשת תוך כל עלמין“²², בעוה"ז התחתון, שבו ניתנה התורה, כמ"ש²³ „לא בשמים היא“.

ובהיות בני בעוה"ז התחתון, שבו ניתנה להם התורה – גדלה מעלתם ממעלת התורה, שלכן, „אכל בי עשרה שכינתא שריא“, אף שאינם מדברים בדברי תורה“.

כלומר: גם לאחר מתן-תורה, ולאחרי כל הדורות עד לדורנו זה שבנ"י לומדים תורה ומחדשים בתורה²⁴ – דבר נחוץ ועיקרי בכל דור ובכל יום לקיומה של הבריאה כולה שנבראת „בשביל התורה שנקראת ראשית“ – ישנה מעלתם של ישראל (שקודמים לתורה), ולכן, עוד לפני שיהודי מתחיל בלימוד התורה, ולפני אמירת „מודה אני לפניך“ בהתחלת היום (כשעדיין ישן), שאז אינו יכול לעסוק בתורה כיון שלא אמר ברכת התורה – ישנו העיקר, עצם המציאות של איש ישראל, נשמה בגוף.

ד. כ"ק אדמו"ר שליט"א: בענין זה מודגש גם גודל חשיבות הגוף דוקא, שצריך להיות גוף בריא ושלם – מצד עצם מציאותו שהוא גוף של יהודי, נוסף לכך ש„היות הגוף בריא ושלם מדרכי עבודת ה' הוא“²⁵, שע"ז נעשה לימוד התורה וקיום המצוות בשלימות, באופן

(21) „לא יכלכוך“ דייקא (באופן של השראה), אף שנמצא שם.

(22) תניא פמ"א (גו, ב).

(23) נצבים ל, יב. וראה ב"מ נט, ב.

(24) דאף ש„אכשור דרי“ בתמי' (יבמות לט, ב ובפרש"י. וש"ג), הרי, הענין ד„תלמיד ותיק עתיד לחדש“ (ראה מגילה יט, ב. ועוד) נאמר גם על דורנו זה.

(25) רמב"ם הל' דיעות רפ"ד.

החסידות מובא שבמקום שרצונו של אדם שם הוא נמצא¹⁸¹.

ידועה הראי' מהלכות עירובין – שדעתו של אדם ודירתו במקום מוזנותיו הוא, וכיון שמוזנותיו מונחים שם ביה"ש, ה"ז כאילו הוא עצמו שבת שם, ויכול להלך למחר ממקום עירובו אלפים אמה לכל רוח אע"פ ששבת ולן בבית¹⁸².

אין ספק בידי שגם כשכבודו נמצא כאן, מחשבתו בארץ ישראל, בציון וירושלים, ובמקום שמחשבתו של אדם שם הוא נמצא. ויה"ר שימשיך מקדושת ארץ ישראל גם בחו"ל, וכ"ש וק"ו באנשי חו"ל.

כ. [במענה לבקשתו של הרב אליהו שליט"א לברכת רפואה שלימה עבור הרב יהודה צדקה שליט"א¹⁸³, הזכיר כ"ק אדמו"ר שליט"א את זכותו שהעמיד תלמידים הרבה, כהוראת המשנה¹⁸⁴ "והעמידו תלמידים הרבה", שקיימה בפועל במשך שנים רבות. ואח"כ אמר:]

תורה מביאה רפואה לעולם¹⁸⁴. ויה"ר שתהי' רפואה קרובה וגם שלימה בקרוב ממש לכל בני"י בכל מקום שהם, ועד להרפואה הכי עיקרית (בהוספה על רפואה כפשוטה) – רפואת הגלות – שעיי"ז שמוסיפים ב"גלות" אות אל"ף, שרומזת לאלופו של עולם, ונעשה מ"גלות", גאולת¹⁸⁵, גאולת כל בני"י בגאולה האמיתית והשלימה תיכף ומיד ממש, לפני שכבודו חוזר לארץ הקודש,

ואז ניסע כולנו יחדיו לארץ ישראל, „בנערינו ובזקנינו גו' בבנינו ובבנותינו¹⁸⁶”.

הרב אליהו שליט"א: אמן.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: ברכה והצלחה ותודה רבה.

הרב אליהו שליט"א: תודה רבה כבוד הרב.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: יה"ר שבקרוב ממש תהי' הגאולה, אזי אבקר את כבודו בהיכל קדשו בארץ הקודש.

הרב אליהו שליט"א (בהתלהבות): ברוך הבא! אני אגיד בשמחה רבה: „ברוך הבא בשם השם”.

הרב אליהו שליט"א הציג את בנו, באמרו שיש לו כולל, וצריך לחזק אותו שימשיך ללמוד תורה ויעלה מעלה מעלה ויגדל להיות גדול בתורה. ואמר כ"ק אדמו"ר שליט"א:

אמן. „כולל” פירושו – שכולל את כל הרבים הלומדים ועושים מהם ענין אחד, „כולל” בלשון יחיד (ולא „כוללים” בלשון רבים), שקשור עם „יחידו של עולם”. ויה"ר שיחידו של עולם יהי שרוי ביניהם, וילמדו תורה מתוך שמחה וטוב לבב. ברכה והצלחה.

כ"ק אדמו"ר שליט"א יצא ללוות את הרב אליהו שליט"א ואמר לו (בחיוך): אש"ל – ר"ת אכילה שתי' לוי¹⁸⁷. אכילה ושת' לא קיימתי, לוי' אקיים.

הרב אליהו שליט"א: יה"ר מהשי"ת שנוכה לביאת הגואל מיד, היום ממש.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: עוד הלילה.

(186) בא יו"ד, ט.

(187) ראה מדרש תהלים מזמור קי. הנסמן בלקו"ש חט"ו ס"ע 501.

– שהפירוט דשלימות האברים הוא (לא רק בנוגע לאדם, אלא גם) בנוגע לבהמה³², כי, גם הבהמה היא בשביל איש הישראלי, „בשביל ישראל שנקראו ראשית”, שהיא מזינה ומוסיפה כח ובריאות בגופו של איש ישראל עיי"ז שנעשית דם ובשר כבשרו.

הרב אליהו שליט"א: החיד"א³³ מפרש את הפסוק³⁴ „ידע שור קונהו וחמור אבוס בעליו וגו'”, ש„ידע שור קונהו” הוא שורו של ישראל שלא רצה לעבוד בשבת לאחר שנמכר לגוי, עד שלחש היהודי לשור שכיון שנמכר לגוי צריך לעבוד בשבת (וכשראה זאת הגוי, הלך ונתגייר, וקראו לו בן תורתא)³⁵, וחמור אבוס בעליו” זה חמורו של רבי פנחס בן יאיר שלא רצה לאכול אצלם מאבוס שלא הי' מעושר³⁶. ועל זה אומר הנביא שישראל צריכים ללמוד מהם מוסר, כמ"ש³⁷ „מלפנו מבהמות ארץ”.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: וזהו העילוי הכי גדול שיכולים לפעול אצל השור והחמור – שמהם למדים ישראל בנוגע להנהגה שלהם, כאמור, שמציאות השור והחמור היא „בשביל ישראל”.

ה. הרב אליהו שליט"א: בנוגע לבריאת העולם בשביל התורה ובשביל ישראל, כותב האור"ה החיים הקדוש³⁸ „מי שזכה בתורה זכה בכל עולם, ומי שלא זכה בתורה אין לו ליהנות מן העולם עד מדרך כף רגל זולת אם ישמש הכשר עמליו”.

ש„כל עצמותי תאמרנה²⁶”, „ערוכה בכל רמ"ח אברים²⁷”, ברמ"ח אברים ושס"ה גידים בריאים ושלמים.

הרב אליהו שליט"א: מצינו במדרש²⁸ שכשהלל הי' הולך לרחוץ הי' אומר שהולך לגמול חסד עם הגוף, כלומר, אף שרחיצה הו"ע של טהרה הקשורה עם הנשמה, ה"ז גם הנאת הגוף.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: במדרש שם: „אני שנבראתי בצלם ובדמות עאכ"ו”, כלומר, שהלל אמר זה בשבחה של הנשמה, שיש לה זכות לגמול חסד עם הגוף שנברא ע"י הקב"ה (כלשון חז"ל²⁹ „לך ואמור לאומן שעשאני”), שבו נגלה ונראה כח הבורא, כי, הנשמה להיותה רוחנית לא רואים בה חידוש גדול של כח הבורא, ודוקא בבריאת גוף גשמי, בשר וגידים ועצמות, רואים חידוש גדול דכח הבורא.

הרב אליהו שליט"א: שלימות ובריאות כל הגוף תלוי' בקיום כל המצוות, כיון שלכל אבר ואבר יש מצות עשה השייכת לאבר זה³⁰ [מסופר שהרח"ו סבל פעם על הכתף, ואמר לו האריז"ל שצריך לתקן ולהשלים בקיום העשה השייך לאבר זה], ועיי' קיומו בשלימות נעשה האבר שלם, בלי מום, ככל פרטי הדינים דשלימות האברים שהובאו להלכה בספרו של הרמב"ם³¹.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: החידוש בזה

(26) תהלים לה, יו"ד.

(27) עירובין נד, רע"א. הלי' ת"ת לאדה"ו פ"ד ה"ט.

(28) ויק"ר פל"ד, ג.

(29) תענית כ, ריש ע"ב.

(30) ראה מכות כג, סע"ב. תנחומא תצא ב. הקדמת הרמב"ם לטה"מ בסופה.

(31) הלי' ביאת המקדש פ"ז.ה.

(32) שם פ"ו.

(33) חומת אנך ע"פ בישעי' א, ג.

(34) ישעי' שם.

(35) פס"ר פי"ד.

(36) חולין ז, סע"א ואילך.

(37) איוב לה, יא. וראה עירובין ק, סע"ב.

(38) ר"פ בראשית.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: ענין זה הוא פס"ד ברמב"ם³⁹ - בנוגע ליעודים הגשמיים שבתורה - , מהו זה שכתוב בכל התורה כולה אם תשמעו יגיע לכם כן . כל אותן הדברים בעולם הזה, כגון שובע . . ושלום וכו', וכי זהו ענינה של התורה לדבר אודות יעודים גשמיים?! ,אלא כך הוא הכרע כל הדברים . הבטיחנו בתורה . . שסיר ממנו כל הדברים המונעים אותנו מלעשותה . . וישפיע לנו כל הטובות המחזיקות את ידינו לעשות התורה, כגון שובע ושלום וריבוי כסף וזהב כו', כלומר, שטובתם הגשמית של בני"ה היא כדי שיעסקו בתורה.

אבל, מלבד זה צריכה להיות טובתם הגשמית של בני"ה גם (ובעיקר) בגלל מעלתם של ישראל מצד עצמם, שקודמים לתורה.

ולכן משתדלים בחב"ד להתעסק בטובתם של בני"ה, לספק כל צרכיהם, גם צרכים גשמיים כפשוטם, לאו דוקא בתנאי שילמדו תורה, אלא מפני שמדובר אודות בני ובנות ישראל, אנשים נשים וטף⁴⁰, שמציאותם קדמה לכל העולם כולו, גם לתורה.

הרב אליהו שליט"א: דברי כבודו הם לא רק פסק הלכה והוראה, אלא גם למעשה, כפי שידוע לי בירושלים, מהפעילות של „כולל חב"ד"⁴¹, שעוזרים ומסייעים לאנשים גם לפני לימוד התורה, ישראל לפני תורה.

(39) הלי' תשובה רפ"ט.

(40) גם נשים שחיונן בלימוד התורה הוא רק בהלכות הצריכות להן, ועאכו"כ טף שאינם חייבים בלימוד התורה.

(41) הרב אליהו שליט"א ה' אורה הכבוד במלוה מלכה של „כולל חב"ד" (המו"ק).

ובפרט שיש לכם בית-דין שיש בו גם כהן (הרב שפירא שליט"א), כפס"ד הרמב"ם¹⁷⁸ ש„מצוה להיות בסנהדרין גדולה כהנים ולוים" (אע"פ ש„אם לא מצאו אפילו היו כולם ישראלים הרי זה מותר"), והרי כל הענינים דלעת"ל יהיו באופן של מצוה מן המובחר (כפי שאומרים אצלנו: „לכתחילה אריבער"), ועאכו"כ בהלכות הקשורים בעניני הגאולה וההכנה לגאולה, שבהם מסיים וחותם הרמב"ם את ספר ההלכות: „ובאותו הזמן כו' כל המעדנים מצויין כעפר, ולא יהי עסק כל העולם אלא לדעת את ה' בלבד כו', שנאמר¹⁷⁹ כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים".

ולהעיר, שענין זה מובא גם בהלכות תשובה¹⁸⁰, ללא סיוע הפסוק „כמים לים מכסים", שמוסיפו בסיום חיבורו דוקא, ויש לומר, שבוה מרומז שבסיום הגלות (מתאים לסיום החיבור) צריך להיות גם „כמים לים מכסים".

„מים" - רומז על תורה, „אין מים אלא תורה", ו„כמים לים מכסים" זה מקור התורה, ששייך במיוחד לרבנים שבבית דין, ובפרט בארץ ישראל, כמ"ש „כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים" - ה"ז תלוי בכס.

הרב אליהו שליט"א: אנהנו מוכנים לפסוק גם כשנמצאים עדיין בגולה, שהרי אנו פוסקים כדעת הרדב"ז, שגם כשנמצאים בחו"ל ה"ז כמו שנמצאים בא"י (כנ"ל סי"ח), ואנחנו נפסוק שמשיה יבוא מיד ממש.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: בתורת

(178) הלי' סנהדרין פ"ב ה"ב.

(179) ישע"י יא, ט.

(180) פ"ט ה"ב.

ברכת כהנים בבית המקדש, ובשם המפורש¹⁷⁰ (לאחרי שילמדו את הכהנים איך לבטא שם המפורש).

יט. הרב אליהו שליט"א: בנוגע לביהמ"ק - לא צריכים לחכות עד שיבנוהו (כדעת הרמב"ם¹²⁵ שמשיה „בונה המקדש", כיון ש„מקדש העתיד שאנו מצפין בנוי ומשוכלל יגלה ויבוא מן השמים" (כדעת רש"י ותוספות¹⁷¹).

כ"ק אדמו"ר שליט"א: ולכן יכול להתגלות ולבוא גם בלי"ה¹⁷², עתה ממש.

הרב אליהו שליט"א: ואו יקויים היעוד¹⁷³ „לילה כיום יאיר", כפי שהי' ביצי"מ¹⁷⁴. - צריכים לפסוק שתבוא הגאולה ממש.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: תיכף ומיד ממש, ברגע כמימרא, ובמעשה בפועל ממש, שאז אין מקום לפלפול ושקו"ט ומחלוקת שצריך להכריע כדעת הרוב, ע"ד מארו¹⁷⁵ „אין למדין הלכה כו' עד שיאמרו לו הלכה למעשה".

הרב אליהו שליט"א: רצוני לקבל ברכה מכבודו שהקב"ה יזכה אותנו „לאסוקי שמעתא אליבא דהלכתא"¹⁷⁶, „שלא נכשל בדבר הלכה"¹⁷⁷, וכשאקבל ברכה כזו, נפסוק הלכה בנוגע לגאולה (עם היותה ענין על-טבעי) שמשיה צריך לבוא מיד, ויבוא מיד.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: בפועל ממש.

(170) סוטה לה, א. רמב"ם הלי' נשיאת כפים פי"ד ה"א.

(171) סוכה מא, סע"א. ועוד.

(172) פרש"י ותוס' שם.

(173) תהלים קלט, יב.

(174) זח"ב לה, א. וראה בהנסמן בנצו"ז שם.

(175) ב"ב קל, ב.

(176) יומא כו, א.

(177) ברכות כה, ב.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: העזרה היא הן לאנשים והן לנשים וגם לטף, כמ"ש ביוסף „ויכלכל יוסף את אביו ואת אחיו ואת כל בית אביו לחם לפי הטף"⁴², „לפי הצריך לכל בני ביתם"⁴³, ובאופן כזה צריכה להיות הנהגתם של ישראל - שנקראים על שם יוסף, כמ"ש⁴⁴ „גוהג כצאן יוסף", „לפי שהוא פירנסם וכלכלם כו"⁴⁵ - „ויכלכל גו' לחם לפי הטף".

ויש להוסיף בזה ע"פ המבואר במדרש⁴⁶ בפי „לחם לפי הטף", ש„יותר ממה שהתינוק אוכל מפרר" (כפי שרואים במוחש בדרך הטף, גם טף דאוה"ע), היינו, שהנתינה היא לא רק המוכרה לצרכיהם, לחם לאכול ובגד ללבוש, אלא גם בשביל מה שמאבדים בהפירור (שהוא יותר ממה שאוכלים) - שבוה מרומז שנתנת הצרכים הגשמיים לבני"ה לא רק עבור לומדי תורה, ע"ד ובדוגמת הלחם שניתן לגדולים שיש בו תועלת האכילה, אלא גם עבור בני"ה שלעת-עתה הם לפני לימוד התורה (ולא בתור תנאי כדי שילמדו תורה), ע"ד ובדוגמת הלחם שניתן לקטנים כדי לפרר שאין בו תועלת האכילה.

ו. **כ"ק אדמו"ר שליט"א:** נוסף על האמור לעיל ע"ד הקדימה דישראל לתורה שגם לז"ל לימוד התורה שורה השכינה עליהם, מודגשת מעלתם של ישראל שקודמים לתורה גם בשייכותם לתורה.

ומהדוגמאות לזה:

קדושת ספר תורה נעשית ע"י ישראל דוקא - החל מעיבוד העורות לשם

(42) ויגש מז, יב.

(43) פרש"י עה"פ.

(44) תהלים פ, ב.

(45) פרש"י עה"פ.

(46) לקח טוב עה"פ ויגש שם.

רבש"ע, תמיד הלכה כמותך (עילאה גבר), אבל כאן ההלכה היא ש,תתאה גבר", ולכן "השיבנו ה'", כדברי כנס"י.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: והעיקר - שיקויים בפועל תיכף ומיד ממש, ולא לחכות עד שנבוא לארץ ישראל, (כ"ק אדמו"ר שליט"א חייך, ואמרו: אע"פ שכבודו נמצא כעת בחוץ לארץ, ובודאי לא יקפיד על כך שהגאולה תבוא תיכף ומיד, כשנמצא בחוץ לארץ, ויצטרך אח"כ להתלטל ולעלות לארץ ישראל).

יח. הרב אליהו שליט"א: מחר בלילה מתחילים לומר בארץ ישראל, ותן טל ומטר, משא"כ בחו"ל מתחילים לומר, ותן טל ומטר ששים יום לאחר תקופת תשרי¹⁶². ויש שאלה איך נוהג בן ארץ ישראל שנמצא בחו"ל, כמוני עתה, כמנהג א"י או כמנהג חו"ל.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: בענין זה יש חילוקי דעות בפוסקים¹⁶³. - איך נוהג כת"ר עתה בהיותו בחוץ לארץ?

הרב אליהו שליט"א: אני אנהג כדעת הרדב"ם¹⁶⁴ (אף שהחיד"א¹⁶⁵ חולק על זה¹⁶⁶) שבן א"י שנמצא בחו"ל נוהג כמנהג א"י, כיון שכוונתו בברכת השנים היא על פרנסתו בארץ ישראל, מקומו הקבוע, ולא בנוגע למקום שנמצא בו באופן זמני.

[דובר גם אודות בן א"י שמשמש שליח ציבור - אם יש מקום לחלק בין תפלת

לחש לחזרת הש"ץ, שבתפלת לחש יאמר כבא"י, ובחזרת הש"ץ יאמר כבחול"ל¹⁶⁷ (ובפרט ע"פ הקבלה שיש כוונות מיוחדות בתפלת לחש וכוונות מיוחדות בחזרת הש"ץ), אע"פ שהטעם שהש"ץ מתפלל בלחש הוא כדי שתהא תפלתו סדורה בפיו, שיכין את עצמו להתפלל בציבור].

כ"ק אדמו"ר שליט"א: בקהילה של הרב העכט (שנמצא כאן), יש ענינים שנוהג כמנהג הספרדים בארץ הקודש.

הרב אליהו שליט"א: בא' הבתי-כנסיות נוהגים גם לברך ברכת כהנים בכל יום.

[דובר גם אודות מנהג הספרדים לעלות לדוכן גם בתפלת נעילה ביוה"כ, וכן בשאר ימי התעניות כשמתפללים מנחה סמוך לשקיעת החמה. ונוכר גם שיש המקפידים שהכהנים יטבלו במקוה לפני שנושאים כפיהם. ובהמשך הדברים נזכר גם ע"ד חילוקי המנהגים בין ספרדים לאשכנזים בנוגע לנשיאת כפים דהש"ץ כשיש עוד כהנים מלבדו, וכן בנוגע לכריעת הש"ץ באמירת "והכהנים" בסדר עבודה ליוה"כ].

כ"ק אדמו"ר שליט"א: אשרי חלקם של הספרדים שזכו לנשיאת כפים בכל יום (לא רק ביו"ט)¹⁶⁸. - רבינו הזקן רצה להנהיג שגם בחו"ל יקיימו מצות נשיאת כפים בכל יום, ולאחרי ההשתדלות לא עלה בידו שהציבור יקבל תקנה זו¹⁶⁹.

והעצה לזה - שתבוא הגאולה האמיתית והשלימה תיכף ומיד, ואז תהי'

ובענין זה מודגש יותר שהפס"ד בתורה צ"ל ע"י נשמה בגוף דוקא (כנ"ל ס"ג), כי, פלוגתת הפוסקים אם הלכה כרוב בר נחמני תלוי' אם יש לו דין של נשמה בגוף אם לאו, "דכיון דבשעת יציאת נשמה הוא דאמר הכי הוי בכלל לא בשמים היא"⁵¹, או שחשיב עדיין נשמה בגוף.

[הרב אליהו שליט"א: אודות רבה בר נחמני מסופר באתה סוגיא⁵⁰ שהי' אוסף רבים מישראל שתי חדשים בשנה (ירחי כלה) ללמד תורה, ובגלל זה רדפה אותו המלכות. ומזה מובן שנשמתו של רבה בר נחמני ירדה לעולם כדי להכניס קדושת התורה בגופות של בני".

כ"ק אדמו"ר שליט"א: כולל גם באופן שקדושתם היא למעלה מקדושת התורה, ועד שהם פועלים קדושת הספר תורה, כנ"ל].

וזאת ועוד:

לא זו בלבד שב"ד פוסקים דיני התורה (גם בענין שיש בו פלוגתא במתיבתא דרקיעא), אלא יתירה מזה, שבכחו של בית דין לעשות היפך התורה בתור הוראת שעה⁵², בדוגמת אליהו בהר הכרמל שהקריב בחוץ כדי להכחיש את נביאי הבעל ולהחזיר את ישראל למוטב עד שאמרו, "הוי' הוא האלקים הוי' הוא האלקים"⁵³, שבוה מודגשת הבעלות של ישראל על התורה, שבכחם לעשות היפך התורה - אמנם בתור הוראת שעה בלבד, כיון שהתורה היא נצחית⁵⁴, אבל, בשעה זו נעשה יהודי בעה"ב על התורה ללא כל הגבלות.

קדושת ספר תורה, ועד לכתובת הספר תורה לשם קדושת ספר תורה⁴⁷.

בירור פסקי דיני התורה נעשה ע"י ישראל דוקא - שע"י לימודם ועיונם בשקו"ט כו' מבררים ופוסקים דיני התורה⁴⁸, ובמיוחד אלו מבני שנתמנו לרבנים ומורי הוראה שהפס"ד שלהם נעשה פס"ד דתורה.

הרב אליהו שליט"א: בהגדה של פסח אומרים, "אילו קרבנו לפני הר סיני ולא נתן לנו את התורה דיינו", ואי הפירושים, שקרבנו לפני הר סיני וקבלנו את התורה, אבל לא נתן לנו את התורה במתנה מוחלטת שתהי' שייכת אלינו באופן שהפס"ד שלנו מחייב שכך יהי' הפס"ד למעלה, ועל כן שמחים אנו שמחה מיוחדת ש,בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו", שע"פ הפס"ד שלנו יתנהגו גם למעלה, כדאיתא במדרש⁴⁹ "כשמתכנסין מלאכי השרת לפני הקב"ה לומר אימתי ר"ה. . הקב"ה אומר להם. . אני ואתם נלך אצל ב"ד של מטה".

כ"ק אדמו"ר שליט"א (בחיוך): שאלה זו שואלים אצל הרבנים, ודוקא שלשה רבנים, בית דין.

הרב אליהו שליט"א: מצינו שגם רב אחד יכול לפסוק - כמסופר בגמרא⁵⁰ אודות הפלוגתא במתיבתא דרקיעא אם בהרת קודמת לשער לבן כו', שאמרו, שיש לשאול אצל רבה בר נחמני.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: הסיבה לכך היא - כהמשך בגמרא - "דאמר רבה בר נחמני אני יחיד בנגעים אני יחיד באהלות".

51) כס"מ הלי' טומאת צרעת ספ"ב.

52) רמב"ם הל' ממרים פ"ב ה"ד.

53) מ"א יח, לט.

54) ראה רמב"ם הל' יסוה"ת רפ"ט. תניא

רפ"ז. ובכ"מ.

47) ראה רמב"ם הל' תפלין פ"א ה"א ואילך.

48) ראה גם תניא אגה"ק סכ"ו (קמה), א.

49) דבר פ"ב, יד. וראה שמור"פ ט"ו, ב.

50) ב"מ פו, א.

167) ראה בר"כ"י שם סק"ח.

168) ראה ר"ד בעת ביקור הרבנים הראשיים בארה"ק, אור ליום ב', בדר"ח כסלו תשד"מ סכ"א; כ"ז אדר שני תשמ"ו ס"א.

169) ראה גם לקו"ש ח"י"ע ע' 448.

162) טושו"ע ואדה"ז או"ח רסק"ז.

163) פ"ח או"ח שם סק"ב. וראה כף החיים

שם סק"א. וש"נ.

164) סנ"ה. הובא בפר"ח שם.

165) בר"כ"י שם סק"ה.

166) משא"כ אם יצא מא"י לאחר שהתחיל לומר ותן טל ומטר, מודה גם החיד"א שמשמך לומר כמנהג א"י (שם סק"ו).

ז. וחידוש הכי גדול – שמצינו ציווי בתורה⁵⁵ למחוק פרשה מן התורה (מגילת סוטה) שבביל לעשות שלום בין איש לאשתו.

ולא עוד אלא שהציווי למחוק פרשה מן התורה כדי לעשות שלום בין איש לאשתו הוא (לא באשה כשרה וצנועה שמקפידה בתכלית על דיני התורה, שבשבילה צריכים לעשות את הכל, אלא) באשה שהתנהגה באופן בלתי־רצוי, ועד שגם לאחרי שבעלה התרה בה (קנא את אשתו), עברה על התרתה ונסתרה, ויש עדים שנסתרה (ועד"ז בנוגע לבעל, שבשביל השלום שביניהם מותר הוא על הקפדתו בעניני צניעות) – ואעפ"כ, אמרה תורה שתמחק פרשה מן התורה שבביל לעשות שלום בין איש לאשתו.

ומזה רואים עד כמה גדולה מעלתו של כל אחד ואחת מישראל, גם כשנמצא במעמד ומצב בלתי־רצוי, שבשביל טובתו יש ציווי בתורה למחוק פרשה מן התורה!

[הרב אליהו שליט"א: בענין סוטה מצינו דבר מעניין: הרמב"ם⁵⁶ פוסק ש,באותה שעה שתמות היא (אם נטמאה כו'), ימות הנואף שהשקה על ידו בכל מקום שהוא (גם אם הוא בקצה העולם), ויארעו לו מאורעות שאירעו לה לצבות בטן ולנפיל ירך", שבוה רואים בגלוי ובמוחש אמיתיות התורה.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: עיקר החידוש הוא (לא רק העונש כשלעצמו, אלא) צורת העונש – כפי שמדגיש כבודו ש,יארעו לו מאורעות שאירעו לה" – בהתאם לפרטי הענינים דהחטא. אבל,

העיקר הוא שכל ענינים אלו הם באופן המותר, ע"פ התורה, וכשיש ספק בדבר, מצוה הקב"ה להשתדל בעשיית שלום בין איש לאשתו, ע"י לקיחת (מים) וצפר מקרקע המשכן⁵⁷, היסוד של המשכן וביהמ"ק, ועד למחיקת פרשה מן התורה, שכל זה הוא מצד מעלתן של ישראל שלמעלה מהתורה].

ויש להוסיף בזה ע"ד הרמז:

איש ואשתו קאי על הקב"ה וכנס"י, ובזמן הגלות ה"ז ע"ד ובדוגמת המעמד ומצב דסוטה שאסורה לבעלה,

[ואף שנאמר „השוכן אתם בתוך טומאותם" (כפי שהזכיר כבודו (לעיל ס"א)), ה"ז סו"ס מעמד ומצב דהיפך הטהרה, ורצונו של הקב"ה (הבעל) שיהי מעמד ומצב של טהרה, „טהורה היא ונקתה ונורעה זרע"⁵⁸, „אם היתה יולדת בצער תלד בריוח, אם היתה יולדת שחורים יולדת לבנים"⁵⁹],

ועל זה ישנו ציווי בתורה שמוחקים פרשה מן התורה כדי לעשות שלום בין איש לאשתו, היינו, שהקב"ה מותר כביכול על החסרון בשלימות קיום התומ"צ (מפני חטאינו גלינו מארצנו) כדי שיהי שלום בינו ובין כנסת ישראל, בגאולה האמיתית והשלימה.

ח. כ"ק אדמו"ר שליט"א: ובהמשך לזה – יש לעורר עוה"פ (כפי שאמרתו כמ"פ) שהרבנים צריכים לפרסם הפסק־דין ש,כלו כל הקיצין⁶⁰, ובנוגע לתשובה (כהמשך דברי הגמרא, ואין הדבר תלוי אלא בתשובה) – כבר עשו תשובה (כפי שאמר כ"ק מו"ח אדמו"ר כמ"פ שכבר

57) נשא ה, יו.

58) שם, כח.

59) פרש"י עה"פ.

60) סנהדרין צו, ב.

כל הענינים ויתעלו לשרשם ומקורם, תתגלה מעלת הגוף על הנשמה, שהנשמה תהי' ניוונית מן הגוף (ובזה מודגשת עוד יותר גודל החשיבות דבריאות הגוף, כנ"ל ס"ד).

והעיקר – שיהי' כן בפועל ממש, באופן ש,מראה באצבעו ואומר זה", ותיכף ומיד ממש, כפי שהנני חוזר ומדגיש כמ"פ שלא זו בלבד שסוף הגאולה לבוא, אלא שהגאולה עומדת כבר על סף הפתוח, ומחכה לכל אחד ואחת מישראל שיפתח את הדלת ויסחוב את הגאולה לתוך החדר!!

הרב יעקב שי קציין: בנוגע לגאולה יש פלוגתא בין הקב"ה וכנס"י: הקב"ה אומר „שובו אלי ואשובה אליכם"¹⁵⁸, וכנס"י אומרת „השיבנו ה' אליך ונשובה"¹⁵⁹. וכיון שיחיד ורבים הלכה כרבים, ההלכה כמו כנס"י שצ"ל „השיבנו ה' אליך ונשובה".

כ"ק אדמו"ר שליט"א: הכלל „אחרי רבים להטות" הוא גם בפלוגתא במתיבתא דרקיעא, ואפילו בפלוגתא בין הקב"ה ומתיבתא דרקיעא, ועאכו"כ כשישנו פס"ד של בני"ב בד"ל של מטה, בודאי שהלכה כמותם.

הרב אליהו שליט"א: בנוגע לפלוגתא בין הקב"ה וכנס"י, „שובו אלי" או „השיבנו ה'", כותב הבן איש חי דבר יפה מאד: הכלל הוא שהלכתא כרב באיסורי וכשמואל בדיני¹⁶⁰, ואעפ"כ, בפלוגתת רב ושמואל אם עילאה גבר או תתאה גבר, ההלכה היא (לא כרב שס"ל עילאה גבר, אלא) כשמואל ש,תתאה גבר¹⁶¹. ועל זה אומרים להקב"ה:

כ"ק אדמו"ר שליט"א: מיד ממש. הרב אליהו שליט"א: מיד דידן, לא לפי שאחרים מבינים, אלא לפי הפס"ד שלנו.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: אין מה לחכות יותר, כיון שכבר סיימו כל עניני העבודה, וכבר עשו תשובה, ואין הדבר תלוי אלא בביאת משיח עצמו. – „אין הדבר תלוי אלא בתשובה" הי' לפני משך זמן, אבל עכשיו (לאחרי שכבר עשו תשובה) אין הדבר תלוי אלא בביאת משיח עצמו. כל מה שצריך זה שיבוא משיח בפועל ממש, „מראה באצבעו ואומר זה"¹⁶⁴, זה משיח צדקנו!

ובפרט בבואנו ממוצאי שבת קודש (יום ראשון), „סעודתא דדוד מלכא משיחא"¹⁶⁵, היינו, שמקשרים את ביאת דוד מלכא משיחא עם סעודה גשמית שבביל הגוף הגשמי, שבוה מודגשת גם שייכותה של הגאולה לגוף הגשמי, ועאכו"כ בנוגע להנשמה.

הרב אליהו שליט"א: גם במתן־תורה מצינו ש,הכל מודים בעצרת דבעינן נמי לכם¹⁶⁶, ומפרש רש"י „שישמח בו במאכל ומשתה", כלומר, אע"פ שמתן־תורה הו"ע רוחני, מ"מ, צ"ל בו גם שמחת הגוף.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: ויתירה מזה – כמבואר בתורת חסידות חב"ד שלעתיד לבוא תהי' הנשמה ניוונית מן הגוף¹⁶⁷. הסדר בזמן הזה הוא שהגוף מקבל חיותו מן הנשמה, אבל לעתיד לבוא, כשיתבררו

154) ראה תענית בסופה. שמו"ר ספכ"ג.

פרש"י בשלח טו, ב.

155) סידור האריז"ל במקומו. ועוד.

156) פסחים סח, ב.

157) ראה הנסמן בלקו"ש ח"כ ע' 44, וחכ"א

ע' 88.

158) מלאכי ג, ז.

159) איכה בסופו.

160) בכורות מט, ריש ע"ב. וש"נ.

161) פסחים עז, רע"א ובפרש"י.

55) ראה שבת קטז, א. וש"ג. רמב"ם הלי

חנוכה בסופו.

56) הלי' סוטה פ"ג הי"ז.

הרב אליהו שליט"א: דין זה נוגע במיוחד לחמץ בפסח שאיסורו בכל שהוא, גם משהו דמשהו.

טז. הרב אליהו שליט"א: הרדב"א¹⁴⁰ כותב שהטעם שהחמירה תורה בחמץ יותר משאר כל איסורים, הוא מפני שחמץ בפסח¹⁴¹ רומז ליצה"ר. ועפ"ז יש לבאר גם מ"ש¹⁴², "כי כל שאור גוי לא תקטירו", "כל" דייקא, אפילו כל שהוא – שקרבן לה' אסור להקריב ממנו (לא רק בפסח, אלא) גם בכל השנה.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: מלבד בהג השבועות, שבו מקריבים שתי הלחם מן החמץ¹⁴³ (אף שאינם קריבים על המזבח, ועליהם נאמר¹⁴⁴, "קרבן ראשית תקריבו אותם לה' ואל המזבח לא יעלו"¹⁴⁵).

וענינו בעבודת האדם¹⁴⁶ – שאיסור חמץ הוא משום גאווה, אבל בעניני קדושה שאני, ואדרבה: לא זו בלבד שגאווה מותרת בעניני קדושה, אלא עוד זאת, שהגאווה בעניני קדושה הו"ע טוב וחיובי, כמ"ש¹⁴⁷, "ויגבה לבו בדרכי ה'".

וענין זה מודגש במיוחד בהג השבועות (שבו מקריבים שתי הלחם מן החמץ), "זמן מתן תורתנו" – שיהודי גאה בכל התוקף שזכה לקבל את התורה, וזכה לברר ולפסוק דינים בתורה, ולא עוד אלא שבתור הוראת שעה ניתן לו הכח

(140) שו"ת ח"ג סתתקע"ז. הובא בשמחת הרגל להחיד"א, "לימוד א".

(141) משא"כ בשאר ימות השנה, כפי שמחלק בוהר (ח"ב פגג, סע"א ואילך) בין התקופה דימי הפסח לשאר ימות השנה.

(142) ויקרא ב, יא.

(143) אמור כג, יז. מנחות נב, ב.

(144) ויקרא ב, יב.

(145) רמב"ם ה' מעשה הקרבנות פ"ב ה"ג.

(146) ראה לקו"ש חכ"ב ס"ע 31 ואילך. וש"נ.

(147) דה"ב יז, ו.

להיות בעה"ב על התורה ללא כל הגבלות (כנ"ל ס"ו).

ויה"ר – והוא העיקר – שבקרב ממש יתבטל לגמרי הענין הבלתי-רצוי שבחמץ שרומז ליצה"ר, כמ"ש¹⁴⁸, "ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ", שלא ישאר (לא רק "משהו", אלא) אפילו "רוח" בלבד.

הרב אליהו שליט"א: ואז תתגלה רוח הקדושה – "רוח אפינו משיח ה'"¹⁴⁹.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: על זה נאמר כבר בהתחלת הבריאה, "ורוח אלקים מרחפת על פני המים"¹⁵⁰, כדאיתא במדרש¹⁵¹, "זה רוחו של מלך המשיח".

ולהעיר, שרק לאח"ז נאמר, "ויאמר אלקים יהי אור ויהי אור"¹⁵², היינו, שעוד לפני שנברא אור בעולם היתה כבר "רוחו של מלך המשיח"!

הרב אליהו שליט"א: "מים" רומז על התורה, "אין מים אלא תורה"¹⁵³, וכיון ש"רוחו של משיח" היא "על פני המים", ה"ז למעלה מהתורה – כפי שאמר כבודו (לעיל ס"ג) שישאל (ושמשיח הוא גואלן של ישראל) הם למעלה מהתורה.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: ויש להוסיף בדיוק הלשון "על פני המים" – מלשון פנימיות, שישאל הם למעלה גם מהפנימיות דהמים.

יז. הרב אליהו שליט"א: צריכים להחליט ולפסוק שהמשיח צריך לבוא מיד!

(148) זכרי' יג, ב.

(149) איכה ד, כ.

(150) בראשית א, ב.

(151) ב"ר פ"ב ד. פ"ח, א.

(152) בראשית שם, ג.

(153) ב"ק יז, א. וש"נ.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: בענין זה מודגשת גודל מעלתם של ישראל, כלשון המשנה בסוף (פרק יוה"כ"פ במסכת יומא: "אשריכם ישראל לפני מי אתם מטהרין מי מטהר אתכם, אביכם שבשמים, שנאמר וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם, ואומר מקוה ישראל ה'"⁶⁷, מה המקוה מטהר את הטמאים אף הקב"ה מטהר את ישראל".

ויש להוסיף בדיוק הלשון "לפני מי אתם מטהרין" – ע"ד מ"ש⁶⁸, "לפני הוי' תטהרו", שפירושו (כפי שמבאר רבינו הזקן⁶⁹) למעלה משם הוי', היינו, שטהרת ישראל היא מדרגא שלמעלה משם הוי', כיון שישאל קשורים ומאוחדים עם העצם דהקב"ה כפי שהוא למעלה משמות, ועד ש"לא אתרמזו בשום אות וקוצא כלל"⁷⁰.

ועפ"ז מבואר בתורת החסידות⁷¹ הטעם שמחרת יוה"כ"פ נקרא "בשם השם" – דכיון שיוה"כ"פ הוא "לפני הוי'", למעלה משם הוי', לכן, היום שלמחרתו אין לו שם פרטי, ונקרא רק "בשם השם".

ויש לומר, שמעין זה הוא גם ע"י עבודת התשובה (ענינו של יוה"כ"פ) בכל יום [כפס"ד הגמרא⁷² שע"י הרהור תשובה נעשה צדיק⁷³, וכדאיתא בוהר⁷⁴, "זכאי חסידי בכל יומא ויומא... עבדין תיובתא שלימתא"] – דכיון שהתשובה היא "לפני

עשו תשובה, וכבר השלימו כל עניני העבודה), ועתה נשאר רק הענין דגאולה האמיתית והשלמה בפועל ממש.

ואז – לא יהי צורך בהענין ד"השוכן אתם בתוך טומאתם", כיון שיבטל המצב דהיפך הטהרה: לכל לראש – גם בזמן שכולנו טמאי מתיים⁶¹ (כיון שאין לנו אפר הפרה), הרי מצד מעלת הציבור נדחית הטומאה, ויש אומרים שבטלה מעיקרא (דחוי' או הותרה)⁶², ועוד ועיקר, שלעתיד לבוא לא תהי' המציאות דטומאה, ולא תהי' המציאות דהיפך החיים, אלא חיים נצחיים בשלימות הטהרה.

הרב אליהו שליט"א: לעתיד לבוא תהי' הטהרה ע"י אפר הפרה שיעשה המלך המשיח, שהרי, נוסף על תשע הפרות שהיו בעבר, תהי' גם פרה העשירית שיעשה מלך המשיח⁶³, שבה יהי' גם מאפר הפרה הראשונה שיעשה משה רבינו⁶⁴.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: נוסף על אפר הפרה הראשונה שיעשה משה רבינו, יהי' בה גם מאפר כל הפרות שנעשו במשך כל הדורות⁶⁵, שבזה מודגש שבגאולה שלנו תלוי' גם הגאולה של כל הדורות שלפנ"ז.

ט. הרב אליהו שליט"א: בנוגע להזאת אפר הפרה לעתיד לבוא – נאמר⁶⁶, "וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם", שהזריקה תהי' ע"י הקב"ה.

(61) ל' היראים ששכ"ה. רדב"ז ה' בכורים פ"ה ה"ט. ב"ח יו"ד ששכ"ב. מג"א סתקס"א סק"ב.

הנסמן בלקו"ש חכ"ח ע' 137 הערה 43.

(62) פסחים פ, סע"א. וש"נ.

(63) רמב"ם ה' פרה אדומה ספ"ג.

(64) ראה פרה פ"ג מ"ה ובמלאכת שלמה שם.

(65) ראה סה"ש תשמ"ט ח"א ע' 347 ובהנסמן בהערות שם.

(66) יחזקאל לו, כה.

(67) ירמ" יז, יג.

(68) אחרי טו, ל.

(69) לקו"ת אחרי כו, סע"ג ואילך.

(70) לקו"ת פינחס פ, ב. וראה ח"ג יא, א. רנו, ב.

(71) כש"ט הוספות סק"י. וש"נ.

(72) קידושין מט, ב.

(73) וע"פ גירסת האור זרוע (סקי"ב) – "צדיק

גמור".

(74) ח"א רכ, סע"א.

הוי"ו, נמצא, שבכל יום מגיע כאו"א מישראל לדרגא שלמעלה משמות, בשם השם".

יתירה מזה: כאו"א מישראל הוא זה שנותן שמות להקב"ה - כמודגש בתפלה שבה קורא יהודי להקב"ה בשם המכוון ומתאים לתוכן הבקשה בתפלה, כידוע שכל ההמשכות וההשפעות למטה תלויות בשמותיו של הקב"ה⁷⁵, ועי"ז שיהודי קורא להקב"ה בשמות אלו נמשך ומתלבש בשמות אלו שעל ידם תהי' ההמשכה וההשפעה למטה בכל המצטרך, ולדוגמא: הקריאה בשם אלקים - „בעל היכולת ובעל הכחות כולם“⁷⁶, ע"ש השפעת הכחות כו', או הקריאה בשם הוי"ו - מלשון מהוה⁷⁷, ע"ש שמהוה הבריאה כולה, וכן בשאר השמות, ועד"ז בנוגע לתוארים שנקרא בהם, כמו „הגדול הגבור והנורא“ שאומרים בברכת „מגן אברהם“, וכן בשאר הברכות, „רופא חולים“ ו„מברך השנים“, וכיו"ב. ולמעלה מזה - הדרגא שלמעלה מכל השמות, שבדרגא זו מושרשים כל בני".

י. הרב אליהו שליט"א: בנוגע לברכת „מגן אברהם“ שהזכיר כבודו - איתא בתוספות⁷⁸ ש„אלקי אברהם הוי כמו מלכות, דאברהם אבינו המליך הקב"ה על כל העולם שהודיע מלכותו“.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: כח זה - להמליך את הקב"ה - ניתן לכאו"א מישראל בהתחלת השנה, כמארו"ל⁷⁹

(75) כמאמר רז"ל „לפי מעשי אני נקרא“ (שמו"ר פ"ג, ו. וראה בארוכה סהמ"צ להצ"צ שרש מצות התפלה פ"ה ואילך).

(76) שו"ע או"ח ס"ה. וראה טור ושו"ע אדה"ז שם.

(77) זח"ג רנו, סע"ב. פרדס ש"א פ"ט.

(78) ברכות מ, סע"ב. וראה שם מט, סע"א.

(79) ר"ה טז, סע"א. וש"נ.

„אמר הקב"ה. . אמרו לפני בר"ה מלכות זכרונות ושופרות. . כדי שתמליכוני עליכם. . ובמה בשופר“.

וגם בענין זה מודגשת גודל מעלתן של ישראל - שהקב"ה מבקש מכאו"א מישראל ש„תמליכוני עליכם“, היינו, שמלכותו של הקב"ה נעשית ע"י ישראל דוקא (ע"ד האמור לעיל שבנ"י הם למעלה מכל השמות, והם אלו שנותנים השמות כו').

ומודגש גם בהמשך המאמר „ובמה בשופר“ - שפעולתו של יהודי להמליך את הקב"ה היא (לא ע"י אמירת חידוש עמוק בתורה, אלא ע"י מעשה פשוט, דתקיעת שופר, ולא סתם מעשה פשוט, אלא מעשה פשוט שקשור עם קרן של בהמה, בהמה ממש (ולא נפש הבהמית שבאדם, אלא בהמה כפשוטה ממש), ומן הבהמה עצמה לוקח הקרן בלבד, שחשיבותו פחותה (לא רק מחשיבות הבשר שנעשה מאכל אדם, אלא גם) מחשיבות העור שעושים ממנו לבוש, שלכן אינו מקבל טומאה⁸⁰ - שבוה מודגשת מעלתו של יהודי, שגם מקרן של בהמה (דבר פחות ביותר) עושה „שופר“ שעל ידו ממליך את הקב"ה!

יא. הרב אליהו שליט"א: בנוגע לאמירת מלכות זכרונות ושופרות - דעת רוב הראשונים⁸¹ שאין זה חיוב דאורייתא, אלא מדרבנן (אלא שאסמכינהו אקראי), אבל מדברי בעל המאור⁸² משמע שהחיוב הוא מדאורייתא.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: גם לרוב הדעות שהחיוב הוא מדרבנן - יש בזה

(80) רמב"ם הל' כלים פ"ה ה"ח.

(81) חידושי הר"ן ר"ה לב, א. חיי הריטב"א ר"ה טז, א. ועוד.

(82) סוף ר"ה.

הרב אליהו שליט"א: כך משמע גם מדברי רש"י במסכת שבת¹³¹ - „וכי מותר לאפות פחות מכשיעור“, „נהי דחיוב חטאת ליכא איסורא מיהא איכא, דקיי"ל חצי שיעור אסור מן התורה“.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: יש דבר פלא במהר"ם חלאווה¹³² - שס"ל שפחות מחצי שיעור אינו אסור מן התורה¹³³. אבל זוהי דעת יחיד, ודעת רוב הפוסקים שחצי שיעור לאו דוקא, אלא גם פחות מחצי שיעור, אפילו כל שהוא, אסור מן התורה¹³⁴.

הרב אליהו שליט"א: בעל יושב אהלים¹³⁵ מאריך בביאור דברי המדרש¹³⁶ על הפסוק¹³⁷ „היא נתנה לי מן העץ ואוכל“, „ואכלתי אין כתיב כאן אלא ואוכל, אכלתי ואוכל“, דלכאורה תמוה, „פה קדוש יאמר דבר זה“ - ש„אכלתי“ פחות משיעור, „ואוכל“ פחות משיעור (בהפסק כדי אכילת פרס), ועל זה נאמר לו „המן העץ אשר צויתך לבלתי אכל ממנו אכלת“¹³⁸, לרמו שהציווי הי' גם על פחות משיעור, כל משמעות אכילה, אפילו כל שהוא.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: יתירה מזה מצינו בפוסקים - ש„משהו אין לו שיעור ויכול הוא להתפשט ולהתחלק לאלפי אלפים משהויין“¹³⁹.

(131) עד, א.

(132) פסחים מד, ב (ד"ה לר"ע).

(133) ראה גם פס"ד להצ"צ יו"ד סס"ו ובהערותי לשם (תכנ, ב. בהוצאת תשנ"ב תכד, ב). וראה לקוטי לוי"צ אג"ק ע' שכה.

(134) ראה אנציק' תלמודית הנ"ל ע' תר. וש"נ.

(135) ר"פ בראשית.

(136) ב"ר פי"ט, יב.

(137) בראשית ג, יב.

(138) שם, יא.

(139) שו"ע אדה"ז או"ח סתמ"ז סט"ז. וראה לקו"ש חכ"ט ע' 156. וש"נ.

שחייב קרבן על כזית קטן.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: שיעורים הו"ע בפ"ע, כי, גם כשאינו חייב קרבן, מפני שאכל פחות מכשיעור, הי' דבר איסור, כיון שהשיעור הוא רק לגבי עונש, אבל האיסור הוא בתקפו גם בפחות מכשיעור, שהרי חצי שיעור אסור מן התורה¹²⁷.

הרב אליהו שליט"א: נסתפקתי באדם שהכה את חבירו הכאה שאין בה שוה פרוטה שלוקח (משא"כ בהכאה שיש בה שוה פרוטה, שמשלם ואינו לוקח)¹²⁸, אם יכול לחזור ולהכותו הכאה שאין בה שוה פרוטה, באופן ששתי ההכאות יצטרפו לשוה פרוטה, וישלם שוה פרוטה ויפטר ממלקות, או שכל הכאה בפ"ע גורמת חיוב מלקות.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: השיעור דשוה פרוטה הוא בנוגע לחיוב תשלומין, אבל גם בפחות מכשיעור שאין חיוב תשלומין ישנו איסור, כאמור, שגם חצי שיעור אסור מן התורה.

הרב אליהו שליט"א: יש חילוקי דעות אם האיסור של חצי שיעור הוא בכל דבר או באכילה בלבד¹²⁹.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: מדברי רבינו הזקן¹³⁰ משמע שהאיסור דחצי שיעור הוא לא רק במידי דאכילה (שמפורש בקרא), אלא גם בשאר איסורים, וזיל בתר טעמא, שהשיעור אינו אלא בנוגע לכמות האיסור, אבל מהות האיסור הוא בתקפו גם בפחות מכשיעור.

(127) שם עד, א.

(128) כתובות לב, ב. וש"נ.

(129) ראה אנציק' תלמודית ערך חצי שיעור

ס"ג (ע' תריח ואילך). וש"נ.

(130) ראה שו"ע אדה"ז או"ח סש"מ ס"ד. שש"ב

בקו"א. חו"מ ריש הל' גוילה וגניבה.

בנוגע לחיוב קרבנות לעתיד לבוא על דברים שנעשו בזמן הזה¹¹²: מחד גיסא – נעשית הכפרה בזמן הזה ע"י לימוד סדר קרבנות, כדברי הגמרא במסכת מגילה¹¹³: „אמר אברהם לפני הקב"ה רבש"ע שמה ח"ו ישראל חוטאים לפניך. . אמר לו קחה לי עגלה משולשת וגו'¹¹⁴. . בזמן שאין ביהמ"ק קיים מה תהא עליהם, אמר לו, כבר תקנתי להם סדר קרבנות, כל זמן שקוראין בהן מעלה אני עליהן כאילו מקריבין לפני קרבן (כל העוסק בתורת חטאת כאילו הקריב חטאת)¹¹⁵ ומוחל אני על כל עוונותיהם", אבל לאידך גיסא – מצינו שרבי ישמעאל „כתב על פנקסו לכשיבנה בית המקדש אביא חטאת שמינה"¹¹⁶, שמהו משמע שהעסק בתורת קרבנות הוא רק כאילו הקריב קרבן, אבל אין זה פוטר חיוב הקרבן כשיבנה ביהמ"ק.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: חיוב הקרבן הוא כשיבנה ביהמ"ק, אבל ברגע שלפניו, התשובה היא בשלימותה ע"י הקריאה והעסק בתורת הקרבנות באופן ד,ונשלמה פרים שפתינו"¹¹⁷, „נשלמה" (גם) מלשון שלימות¹¹⁸, כך, שגם התשובה היא בשלימות, היינו, שיש לו את כל המעלות של בעל-תשובה גמור, כולל גם המעלה שעל ידה באה הגאולה¹¹⁹, ועד

(112) ראה פני דוד פ' ויקרא. ראש דוד ונתל קדומים פ' צו. שו"ת יוסף אומן סס"ה ס"ג. וראה בארוכה שו"ת לב חיים (לר"ח פלג'י) או"ח סכ"ט.
(113) לא, ב. ויש"נ.
(114) לך לך טו, ט.
(115) מנחות בסופה.
(116) שבת יב, ב.
(117) הושע יד, ג. וראה שו"ע אדה"ז או"ח (מהדו"ת) סוס"א.
(118) ראה לקו"ת פ' ראה ל, רע"ג. ובכ"מ.
(119) ראה סנהדרין צו, ב. רמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"ה.

מנהג חב"ד, אבל כיוונתי לדעתכם בנוגע לכוונת השמות, „כיון פירוש קריאתו באדנות שהוא אדון הכל, וכיון בכתבתו ביו"ד ה"א שהי' והוה ויהי, ובהזכירו אלקים יכוין שהוא תקיף בעל היכולת ובעל הכחות כולם"¹²⁰ – שכיון שקשה לאדם לכוין בכל ברכה וברכה, יכוין פעם אחת בהתחלת היום ויאמר שזוהי כוונתו בכל הברכות שיאמר במשך היום, מעין שיטת חב"ד באמירת „לשם יחוד".

כ"ק אדמו"ר שליט"א: כן הוא גם בנוגע ללימוד התורה¹²¹ – שמברכים ברכת התורה פעם אחת בהתחלת היום (בברכות השחר), ומנהי להלימוד במשך כל היום, גם לאחר שהפסיק והסיח דעתו מלימוד התורה, ועד להפסק והיסח הדעת שע"י שינה (שבנוגע לעבודה במקדש צריך לחזור ולקדש ידיו ורגליו¹²²), כיון שהברכה שבהתחלת היום היא בתוקף גדול ביותר.

יב. הרב אליהו שליט"א: בנוגע להיסח הדעת מלימוד התורה כשנכנסים למקום שאסור להרהר בדברי תורה, כמו בית הכסא – מביא הבית-יוסף¹²³ שגם כשמפסיק לצאת לבית הכסא אינו מסיח דעתו מלימוד. וטעם נוסף, ש„אף כשהוא נפנה צריך ליהרהר בדינים כמו בגילוי טפח וכיצד יקנח".

כ"ק אדמו"ר שליט"א: גם המחשבה שבמקום זה אסור להרהר בדברי תורה – שזה מותר להרהר גם במקום טומאה – מבטלת ההיסח הדעת מלימוד התורה.

ויש להוסיף, שכיון שנוגע למעשה בפועל (שלא ירהר בד"ת), ה"ז כמו

(90) ראה שו"ע או"ח סמ"ז ס"א. שו"ע אדה"ז שם ס"ז.
(91) רמב"ם הל' כלי המקדש פ"ה ה"ג.
(92) לטווא"ח שם (ד"ה וכתוב בהגהות).

המעלה של „דברי סופרים" שהם לא רק „חמורים" מדברי תורה, אלא גם „ערבים" (מתוקים) מדברי תורה¹²⁴.

הרב אליהו שליט"א: החילוק הוא בנוגע לכוונת המצוה, „מצות צריכות כוונה"¹²⁵, כדברי הפוסקים¹²⁶ שמצוה מדאורייתא אם לא כיוון לא יצא ידי חובתו, ובמצוה דרבנן גם אם לא כיוון יצא ידי חובתו. אבל, מדברי השו"ע משמע שאין חילוק בין דאורייתא לדרבנן¹²⁷. ולכן אני אומר תמיד: רבותי, תזהרו באמירת „לשם יחוד", שע"ז מקיימים החיוב של מצוות צריכות כונה.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: מנהג חב"ד שאומרים „לשם יחוד" פעם אחת בהתחלת היום, לפני אמירת „ברוך שאמר", ואין אומרים „לשם יחוד" לפני כל מצוה בפ"ע, כיון שאמירת ה„לשם יחוד" שבהתחלת היום היא בתוקף גדול כ"כ שנמשך ופועל על כל היום כולו, בנוגע לכל המצוות שמקיימים במשך היום¹²⁸ – „מלאים מצוות כרימון"¹²⁹, תרי"ג מצוות, בדוגמת הרימון שיש בו תרי"ג גרעינים¹³⁰ – שכל פרטי העינים דתרי"ג מצוות נכללים באמירת „לשם יחוד" בהתחלת היום, לפני „ברוך שאמר והי' העולם", שכולל כל עיני העולם כולו שבהם מקיימים תרי"ג מצוות.

הרב אליהו שליט"א: אני לא ידעתי

(83) ראה סנהדרין פח, ב – במשנה. ירושלמי שם פ"א ה"ד. ועוד.
(84) ברכות יג, א. ויש"נ.
(85) שו"ע אדה"ז או"ח ס"ס ס"ה. ובהגמון בהערה הבאה.
(86) ראה משנ"ב שם סק"י. מג"א או"ח סתפ"ט סק"ח, ובמחצה"ש שם.
(87) ראה סה"מ מלוך ח"ב ע' פב. ויש"נ.
(88) ברכות נו, א. ויש"נ.
(89) ראה מלבי"ם עה"פ שה"ש ד, ג. ועוד.

ש„משיח אתא לאתבא צדיקיא בתויבתא"¹²⁰, שגם אצל צדיקים תהי' מעלת התשובה.

והידוש מיוחד בענין זה – בנוגע לגיור:

גיור בזמן שביהמ"ק הי' קיים נעשה ע"י מילה וטבילה וקרבן, ואילו „בזמן הזה שאין שם קרבן צריך מילה וטבילה, וכשיבנה ביהמ"ק יביא קרבן"¹²¹, ואעפ"כ, ה"ה „גר גמור" לכל דבר.

הרב אליהו שליט"א: דין זה למדים ממ"ש¹²² „וכי יגור אתכם גר גו' לדורותיכם", „אע"ג דליכא מקדש"¹²³.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: וההידוש בזה¹²⁴ – שלא זו בלבד שבזמן הזה דינו כ„גר גמור" לכל דבר, אלא גם כשיבנה ביהמ"ק ה"ה „גר גמור" לכל דבר, ועד שמותר באכילת קדשים (ובתו יכולה להנשא לכהן שישמש בכהונה כשיבנה ביהמ"ק בתחלת ימות המשיח, ש„בונה המקדש"¹²⁵), עוד לפני שהביא קרבן, כי, הגיור שהתגייר בזמן הזה הוא גיור גמור, והקרבן הוא חיוב בפ"ע.

טו. הרב אליהו שליט"א: גם בנוגע לשיעורים יתכן שינוי לעתיד לבוא – כפי שמצינו במסכת יומא¹²⁶ שהאוכל פחות מכזית בזמן הזה יכתוב כשיעור הזה אכלתי, שמה יבנה בית המקדש בימיו ויתחדש בית דין ותתחדש הלכה ויאמרו

(120) ראה זה"ג קנ"ג, ב. לקו"ת דרושי שמע"צ צב, ב. ובכ"מ.
(121) רמב"ם הל' איסורי ביאה פ"ג ה"ה.
(122) שלח טו, יד. כריתות ט, א.
(123) פרש"י כריתות שם.
(124) ראה בארוכה לקו"ש חכ"ו ע' 160 ואילך. ויש"נ.
(125) רמב"ם הל' מלכים רפ"א.
(126) פ, א.

לאפרושי מאיסורא, שאז, אין זה רק היתור בלבד, אלא יש חיוב בדבר כדי לאפרושי מאיסורא, ולא רק בנוגע לעצמו, אלא גם להזולת („ואהבת לרעך כמוך"⁹³), שצריך להזהיר הנמצאים בסביבתו שידעו שבמקום זה אסור להרהר בדברי תורה⁹⁴.

הרב אליהו שליט"א: ישנם המכוונים כוונות בעת הטבילה במקוה. כיון שהמקוה עמוק לפחות עשרה טפחים, ה"ז רשות בפ"ע, ומותר להרהר בדברי תורה, אם אין ערוה גלוי⁹⁵.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: ע"פ דין מהני גם ההפסק בידו – „אם האדם מחבק גופו בורעותיו ה"ז חשובה הפסקה בין לבו כו', שאף שהיד אינה חשובה כיסוי (שהלב והיד גוף א' הן ואין הגוף יכול לכסות א"ע), חשובה הפסקה, כיון שמ"מ אין לבו רואה כו"⁹⁶.

הרב אליהו שליט"א: גם בנוגע לכיסוי הראש לא מהני שמכסה ראשו בידו, לפי שהיד והראש גוף א' ואין הגוף יכול לכסות את עצמו⁹⁷.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: כיסוי הראש אינו חמור כ"כ כמו כיסוי החלק התחתון, שהרי, בזמן הש"ס לא היו נוהגים כ"כ בכיסוי הראש, „שרוב העם היו רגילים לילך לפעמים הרבה בגילוי הראש"⁹⁸, ודוקא בדורות האחרונים (בזמן הב"י והרמ"א) נתחדש תומר הענין דכיסוי הראש, מצד מדת הסיידות⁹⁹.

ויש לומר, שבימים ההם הי' כיסוי הראש בבחינת גזירה שאין רוב הציבור

93 קדושים יט, יח.

94 ראה תושו"ע ואדה"ז או"ח סו"ס פה.

95 שו"ע אדה"ז או"ח סע"ד ס"ד.

96 שו"ע (ואדה"ז) או"ח סצ"א ס"ד.

97 שו"ע אדה"ז או"ח (מהדו"ת) ס"ב ס"ו.

98 ראה בארוכה פס"ד להצ"צ בתחלתו.

יכול לעמוד בה, משא"כ בדורות האחרונים.

ולהעיר, שגם בענין זה רואים את מעלתם של ישראל לגבי התורה (כנ"ל ס"ו) – שכאשר ב"ד גזור גזירה ונעשה דין בתורה, ואח"כ רואים שלא נתקבלה הגזירה בכל ישראל, בטלה הגזירה, היינו, שרוב הציבור מנצח את הב"ד!

הרב אליהו שליט"א: יש בכל זאת הגבלה בדבר, כדאיתא בגמרא¹⁰⁰ שלאחרי שהתירו שני דברים לא רצו להתיר דבר שלישי, כדי שלא יקראו „בית דינא שריא". אבל הפשט הוא – כפי שאומר כבוד הרב – שאם הציבור לא קיבל את הגזירה, אין כאן גזירה ותקנה מעיקרא.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: ויה"ר שבקרב ממש יתחשב הקב"ה בהחלטת הציבור שאינם יכולים לסבול את גזירת הגלות, ובפרט שכן הוא גם ס"ד התורה, כפי שפוסקים הרבנים (כנ"ל ס"ח) שכבר „כלו כל הקיצין", וכבר הגיע הזמן של הגאולה האמיתית והשלימה, וכיון שיקויים היעוד „ואשיבה שופטיך כבראשונה"¹⁰¹, שיתזור ויעמוד ב"ד הגדול בלשכת הגזית, ישאלו ויבררו אצלם כל הענינים שנשאלו בספק, ויקבלו הפס"ד תיכף ומיד.

יג. הרב אליהו שליט"א: בנוגע לספקות שיתעוררו בזמן המשיח, מצינו בגמרא שישאלו אצל משה ואהרן – ולדוגמא: „מתים לעתיד לבוא צריכים הזאה שלישי ושביעי או אין צריכין (מהשאלות ששאלו אנשי אלכסנדריא את רבי יהושע בן תנאי), אמר להן . . . לכשיבוא משה רבינו עמהם"¹⁰², ומוזה

99 ע"ז לו, א. רמב"ם הל' ממרים פ"ב ה"ח.

100 ישעי' א, כו.

101 נדה ע, ב. וראה יומא ה, ב.

הרוב בב"ד הגדול – ע"פ דעת הרוב של ב"ד הגדול שבימות המשיח, כמ"ש¹⁰³, „אל השופט אשר יהי בימים ההם", „אינך חייב ללכת אלא אחר בית דין שבדורך"¹⁰⁴, ואם דעת הרוב בב"ד הגדול שבימות המשיח תהי' שונה מדעת הרוב בב"ד הגדול שבדורות שלפנ"ו, תקבע ההלכה כדעת הרוב בב"ד הגדול שבימות המשיח.

ועפ"ז יש לבאר מ"ש בכתבי האר"י ז"ל¹⁰⁵ שלעתיד לבוא תהי' הלכה כב"ש – כיון שב"ד הגדול שבימות המשיח יעמוד למנין, ודעת הרוב תהי' כב"ש¹⁰⁶.

הרב אליהו שליט"א: ב"ש, מחדדי טפי¹⁰⁷, ולכן הוצרכו לבת קול שהלכה כב"ה שהם הרוב, כלומר, אף שהמיעוט מחדדי טפי הולכים אחר הרוב¹⁰⁸, וגם „מפני שנוחין ועלובין היו"¹⁰⁹.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: אבל, הפס"ד שהלכה כב"ה אינו בגדר של נבואה (ע"פ הבת-קול), אלא ע"פ הכרעת הרוב כפי שלמדו ע"פ שכלם ודעתם, באופן של שקו"ט ופלפול כו', ע"פ הכללים שקיבלו ממשה רבינו (י"ג מדות שהתורה נדרשת בהם), כללים שאינם תלויים בדעת הרוב, להיותם מפי הקבלה, ועליהם מיוסדת כל השקו"ט והפלפול עד להכרעה ע"פ דעת הרוב.

יד. **הרב אליהו שליט"א:** יש חקירה

105 שופטים יז, ט.

106 רמב"ם הל' ממרים רפ"ב.

107 מק"מ לוח"א יז, ב. ועוד.

108 ראה בארוכה סה"ש תנש"א ח"ב ע' 2

570.

109 יבמות יד, א.

110 ראה תוד"ה כאן – עירובין ו, סע"ב.

תוד"ה רבי יהושע – יבמות שם. תוד"ה לא בשמים

– ב"מ נט, ב.

111 עירובין יג, ב.

משמע שלא יצטרכו לטרוח לשאול אצל הסנהדרין, כיון שילכו מיד למשה רבינו?

[כ"ק אדמו"ר שליט"א (בחיוך): אני משתדל להגדיל את כבוד הרבנים . . . שיצטרכו לשאול אצלם.

הרב אליהו שליט"א: אבל יותר כדאי ללכת ישר למשה ואהרן מאשר ללכת לסנהדרין].

כ"ק אדמו"ר שליט"א: אצל משה רבינו ישאלו בנוגע ל„דברים שלמדו מפי השמועה", „דברי קבלה" – שקיבלו ע"פ המסורה איש מפי איש עד משה רבינו, „הלכה למשה מסיני" – אם קיבל מסיני כך או כך; אבל ב„דברים שלמדו מן הדין", „באחת מן המדות שהתורה נדרשת בהן" – כיון שתלוי בדעת הרוב של ב"ד הגדול, „אחרי רבים להטות"¹⁰², לא יועיל הברור אצל משה רבינו, או משה ואהרן, שהם רק שנים, אלא יש צורך בהכרעת הרוב דבי"ד הגדול של שבעים ואחד.

[ובכגון-דא לא מהני מעלת הנבואה דמשה רבינו, שהרי „אין נביא רשאי לחדש דבר", כיון שהתורה „לא בשמים היא"¹⁰³.

וזה שמצינו „נביאים" בשלשלת קבלת התורה, כמ"ש¹⁰⁴, „משה קיבל תורה מסיני ומסרה ליהושע ויהושע לזקנים וזקנים לנביאים" – אין זה בתור נבואה, אלא שנמסרה להם הקבלה ממשה רבינו, והם מסרו הקבלה („ונביאים מסרוה") לאנשי כנסת הגדולה].

ומטעם זה יש מקום לשינויים בדיני התורה שנקבעו בהם ההלכה ע"פ דעת

102 משפטים כג, ב. רמב"ם הל' סנהדרין

רפ"ח.

103 רמב"ם הל' יסוה"ת רפ"ט.

104 אבות רפ"א.